Individualizace přístupu v předmětu projektové vyučování prostřednictvím aplikace OrgPad

Případová studie na téma:
Nevrstevnické učení a individualizace výuky – přínos pro dosahování kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život

- Individualizace výuky v heterogenních i věkově homogenních skupinách – nové formy, metody a didaktické postupy ve vzdělávání

Obsah

1. Úvod ... 3
1.1 Charakteristika školy ... 3
1.2 Odůvodnění volby tématu ... 3
1.3 Metody výzkumu ... 4
1.3.1 Pozorování a experiment ... 4
1.3.2 Analýza a reflexe ... 4
1.3.3 Individualizovaný rozhovor ... 5
2. Vymezení inovativních prvků ... 5
2.1 Párová výuka ... 5
2.2 Diferencovaná výuka ... 5
2.3 Formativní hodnocení ... 6
2.4 Konstruktivismus ... 6
3. Individualizace přístupu v předmětu projektové vyučování prostřednictvím aplikace OrgPad ... 6
3.1 Charakteristika předmětu projektové vyučování ... 6
3.2 Vymezení potřeb a cílů ... 7
3.3 Zařazení aplikace OrgPad do praxe ... 8
3.4 Práce s OrgPadem ve výuce ... 10
4. Konkrétní přínosy OrgPadu ve výuce projektového vyučování ... 11
4.1 Vytvoření nového systému ... 11
4.2 Podklady a nástroje pro individualizaci ... 11
4.2.1 Poznání způsobu myšlení ... 11
4.2.2 Nová možnost komunikace a zpětné vazby ... 14
4.3 Konkrétní řešení stanovených potřeb a cílů ... 16
5. Oblasti, ve kterých pozorujeme průkazné posuny dětí ... 17
5.1 Práce s digitálními technologiemi a práce se zdroji ... 17
5.2 Spolupráce a klima třídy ... 17
5.3 Vnitřní motivace, cílevědomost a plánování práce ... 17
5.4 Přemýšlení v souvislostech ... 17
5.5 Sebepoznání, poznání druhých a hodnocení ... 18
6. Náročnost využívání nových prvků ... 18
6.1 OrgPad ... 18
6.1.1 Ovládání OrgPadu ... 18
6.1.2 Technické vybavení a zřízení účtů ... 18
6.2 Plánovací formulář ... 19
6.3 Dílčí dovednosti a ovládání dalších programů ... 21
7. Závěr ... 22

1. Úvod

1.1 Charakteristika školy

Název a sídlo školy:
Základní škola Hůrka
Vocelova 394, 284 01 Kutná Hora

Hůrka je malá inovativní základní škola sídlící v Kutné Hoře. Celková kapacita školy čítá 65 žáků. Pro příští školní rok bylo požádáno MŠMT o navýšení kapacity na konečný stav 120 žáků (90 žáků v rámci denní výuky, 30 v režimu individuálního vzdělávání dle § 41 školského zákona. Žáci jsou organizováni ve smíšených skupinách, ve školním roce 2020/2021 jsou to celkem dvě trojročí a jedno dvojročí: 1.-3. ročník, 4.-5. ročník, 6.-8. ročník. V následujícím školním roce, jakmile "dorostou" děti nižšího ročníku, dojde ke konečnému přerozdělení dětí do studijních skupin v této podobě: 1. - 3. ročník, 4. - 6. ročník, 7.- 9. ročník.

Škola kombinuje několik inovativních, zároveň však v praxi již osvědčených způsobů výuky a pedagogických směrů. Využíváme konstruktivistické přístupy ve vyučování, prvky Montessori pedagogiky, intuitivní pedagogiku, a to vše ve spojení s konceptem kritického myšlení, prvky daltonského plánu a respektujícího přístupu k dítěti. Důležité jsou pro nás především metody prožitkového a kooperativního učení, kdy každé dítě dostává možnost prožít úspěch, neboť měřítkem jeho úspěchu v práci není srovnávání vlastního výkonu s ostatními, ale sama se sebou, což v důsledku vede k pocitu bezpečí a otevírá možnost hlubokého prožitku příslušnost ke skupině školní třídy. Složení třídy školy přitom respektuje přirozené složení lidských společenství – díky heuristicky pojaté výuce a využívání prvků daltonského plánu vedle sebe mohou být vzdělávány děti napříč ročníky, které se tak vzájemně mohou obohacovat – jejich vzájemná respektující spolupráce na řešení problémů a přebírání zodpovědnosti za svůj přínos je jedním z cílů vzdělávací koncepce naší školy. Předpokladem k získání pozitivního vztahu ke vzdělávání je smysluplnost zadávané práce, svobodná volba z více možností, možnost spolupráce napříč věkovým spektrem a nabývání pocitu osobní úspěšnosti v bezpečném prostředí bez známkování. Škola je vhodná pro rodiče, jež hledají pro své děti tvořivé a podnětné školní prostředí a bezpečné klima, tolerující osobnostní zvláštnost dítěte.

1.2 Odůvodnění volby tématu

Pro případovou studii v roce 2020 jsme zvolili téma nevrstevnické učení a individualizace výuky. Konkrétně se studie týká předmětu projektové vyučování ve skupině dětí 4. - 5. ročníku, tj. věkově heterogenní skupina o počtu 18 dětí, kde jsme v tomto roce intenzivně hledali funkční strukturu výuky, která nejenže by vnášela do procesu více smysluplnosti, ale především by umožnila posunout individuální přístup k jednotlivým dětem na další úroveň. Ve třídě jsou přítomni vždy minimálně dva pedagogové, v některých předmětech je jich přítomno i více – buď dva asistenti pedagoga nebo dva průvodci a jeden asistent.

1.3 Metody výzkumu

1.3.1 Pozorování a experiment

V průběhu výuky docházelo k pozorování způsobu a míry naplňování předem stanovených cílů. Pedagog sledoval, zda jsou například žáci schopni splnit úkol, a to jak z hlediska požadované formy, tak i z hlediska časového vymezení a schopnosti využívání potřebných prostředků. Dále bylo podstatné si všímat zájmu žáků o téma, míry jejich pozornosti a aktivní účasti. Na základě jejich reakcí a plnění úkolů bylo možné sledovat úroveň jejich porozumění zadání práce a dalším instrukcím.

Pedagog pozoroval i sám sebe, své emoce a reagování na vzniklé situace. Pokud se ocital ve stavu, kdy byl bezradný – nebyl například schopen dítěti pomoci s dalšími kroky nebo se nezvládal věnovat všem, kteří jej potřebovali – byl to zásadní moment, který vyžadoval další reflexi a hledání řešení.

Na základě pozorování pedagog prováděl změny, které následovně ověřoval v praxi a sledoval, jaký budou mít vliv na průběh výuky a fungování skupiny. Toto pozorování probíhajícího experimentu znovu vedlo k dalším změnám, které byly znovu ověřovány a vyhodnocovány. Proces se tedy stále opakoval.

1.3.2 Analýza a reflexe

S předchozími body úzce souvisí i analyzování proběhlých hodin a jejich součástí. Přítomné problémy, ale i fungující prvky, které bylo možné pozorovat, bylo potřeba velmi konkrétně pojmenovat a odůvodnit je. Tato analýza pak sloužila jako nezbytný podklad k následným změnám vedoucí k řešení nevyhovující formy vyučování. Za tímto účelem si třídní učitelka druhého trojročí začala vytvářet v OrgPadu určitý druh podvojného pedagogického deníku. V něm jsou popsány a hodnoceny jednotlivé fáze vzniku metody. Zápis je doprovázen obrazovou dokumentací a dalšími vloženými OrgPages, které buďto byly součástí výuky, přípravy anebo v nich byla vytvářena nová struktura. Dále jsou zde formulovány otázky, na které bylo potřeba hledat odpověď, myšlenkové pochody učitele, které směřovaly posun hledání řešení. Důležité byly i neuskutečněné plány a mezifáze. Pedagog si též zaznamenával, ve kterých fázích konzultoval svůj postup s další osobou. Tato OrgPage je dostupná zde.[1] Na obrázku vidíte náhled podoby sítě v době psaní tohoto textu.

[1] **Návod na prohlížení vložených dokumentů v OrgPadu:**
V následujícím textu budou obsaženy hyperlinky na jednotlivé OrgPages, které si může čtenář prohlédnout. Některé buňky v sítích mají uvnitř další obsah, který zobrazíte kliknutím na buňku (jsou to ty, za kterými je stín). V některých buňkách je více stránek, to poznáte podle teček ve spodní části buňky. Mezi stránkami listujete klikáním na buňku. Po stránce se pohybujete kliknutím a tažením pozadí. Stránku přiblížíte nebo oddálíte kolečkem myši. Popis stránky zobrazíte kliknutím na její název.

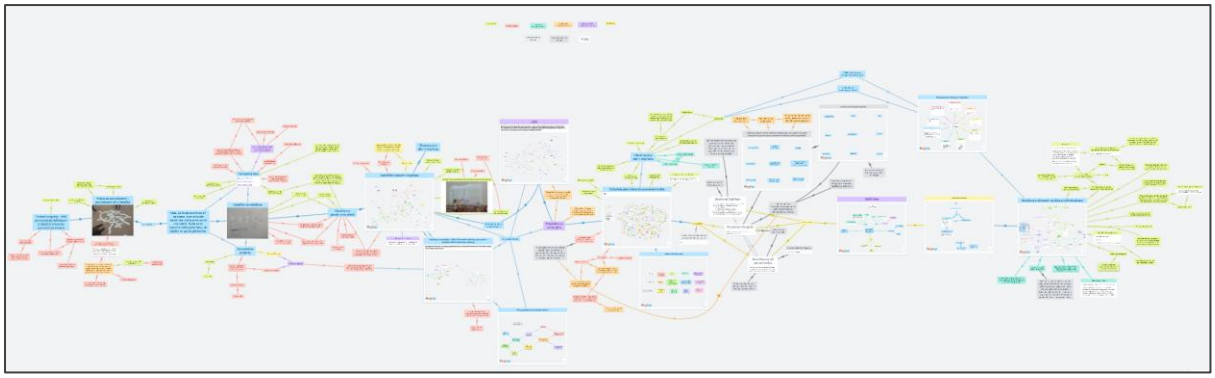

Pro hodnocení analýzy a vytváření dalších kroků na základě tohoto hodnocení hrály zásadní roli konzultace s dalšími pedagogy, mentory, jejichž metody byly ověřené a funkční. Tyto konzultace byly ve své podstatě supervidovanou reflexí. V rámci těchto rozhovorů docházelo k vyhodnocování jak celkové struktury výuky předmětu, tak i jejích jednotlivých komponentů. Byl zde zprostředkován nezávislý náhled na situaci ve třídě a na způsob přímé práce pedagoga, ale i na jeho úvahy a způsob přípravy. To mimo jiné pomohlo uchovat prvky, které nebyly ve své podstatě špatné, jen nebyly vhodně uchopené, a naopak odstraňovat ty, které byly sice dobrým nápadem, avšak nefunkčním. Dále konzultanti upozorňovali na možné problémy v plánovaných změnách a navrhovali jejich praktické řešení. Jednotlivé myšlenky pomohli ukotvit v nově zaváděných nástrojích.

1.3.3 Individualizovaný rozhovor

Pro další individualizaci výuky sehrály zásadní roli individuální rozhovory s jednotlivými dětmi pravidelného charakteru, díky nimž bylo možné zjišťovat jejich strategie řešení úkolů a způsob myšlení. Zjištění a uvědomění, která z těchto rozhovorů plynula, byla natolik silná a podstatná, že vedly k okamžité revizi dosavadního postupu, a to takovým způsobem, aby bylo dětem umožněno pracovat do co největší míry dle svých individuálních schopností a zájmů a aby jedinečnost jejich uvažování nebyla potlačena, ale naopak rozvinuta.

2. Vymezení inovativních prvků

2.1 Párová výuka

Nefrontální aktivizující způsob výuky vyžaduje přítomnost vícero učitelů v hodině. Učitelé spolupracují na rovnocenné úrovni. Vzájemně využívají specifických schopností a předností toho druhého, na základě čehož si i dělí role. Taková spolupráce předpokládá pravidelnou vzájemnou komunikaci, společnou přípravu před každou hodinou a též následnou reflexi. Samozřejmostí je soulad v metodách a cílech. Přítomnost dvou učitelů spolu s asistentem umožňuje individuální přístup, lepší sledování dění ve třídě a reagování na něj, efektivní a konstruktivní reflexi výuky, a tím pádem i širší možnosti experimentování a vnášení nových prvků a metod.

2.2 Diferencovaná výuka

Jedním z hlavních cílů naší školy je to, aby každé dítě mohlo dosahovat svého osobního maxima. Diferenciované skupiny již ze své podstaty předpokládají škálu úrovní, a to nejen v

obsahu učiva, ale také v kognitivních, sociálních, intelektuálních a motorických dovednostech, ve zralosti a rozvoji abstraktního myšlení atd. S různou úrovní vývoje v těchto oblastech počítáme nejen z hlediska celé skupiny, ale také z hlediska jednotlivců. Všechny tyto faktory bereme v potaz při vývoji metodiky, plánování jednotlivých výukových hodin i dílčích činností. Ve třídě neexistují dva stejní žáci, ke každému je přistupováno jako k jedinečnému jedinci, který má své specifické potřeby, zkušenosti, schopnosti a zájmy. Tento přístup má velké požadavky. Což je právě důvodem výzkumů.

2.3 Formativní hodnocení

Formativní hodnocení předpokládá podnětné a bezpečné prostředí. Bezpečí zajišťujeme respektujícím přístupem a jasnou strukturou, ve které se sami orientujeme. To pak umožňuje děti provázet v každém okamžiku fázemi procesu, v rámci kterého dochází i k neustálé zpětné vazbě. Pedagog sám přijímá zpětnou vazbu směrem od dětí, která probíhá buď přímo, a nebo prostřednictvím pozorování. Učitel má ve třídě roli mentora, který je dětem především oporou, pomáhá jim stanovit si a formulovat cíl a poskytuje podporu k tomu, aby dítě k cíli úspěšně došlo. Je schopen detekovat potíže a aktuální potřeby ve třídě a je schopen rozklíčovat jejich příčiny a přicházet s řešením. Zásadní roli má průběžně probíhající reflexe, při kterých se děti učí pojmenovávat a do hloubky chápat proces své práce, nacházet důvody toho, proč něco nefunguje a co jim brání se posunout, pojmenovávat, v jakém stavu se právě nachází. Pedagog reflexi podporuje kladením vhodných návodných otázek a moderuje společnou diskuzi. Celý proces vyučování je ve výsledku sám od sebe sebepoznávací a sebevzdělávací.

2.4 Konstruktivismus

Každé dítě má odlišné zkušenosti, znalosti a vnitřní předpoklady. Individuální přístup umožňuje sledovat to, na jaké úrovni se v daných oblastech jednotlivé děti nachází. Na tom pak stavíme další konkrétní kroky ve vzdělávacím procesu tak, aby každé dítě mělo příležitost samo získávat zkušenosti v takové formě, která právě jemu pomůže vytvářet si představu o světě. Vlastní hledání souvislostí, ve kterých právě můžeme jasně pozorovat specifika dítěte, je podstatnou součástí seznamování se s užším i širším prostředím a společností. Podle svých schopností je žák veden k realizaci vlastních projektů, v rámci kterého získává vlastní zkušenosti. Tyto praktické zkušenosti jsou základnou pro nabývání nových znalostí a dovedností, které žák posléze aplikuje při plánování a řešení problémů při své další práci.

3. Individualizace přístupu v předmětu projektové vyučování prostřednictvím aplikace OrgPad

3.1 Charakteristika předmětu projektové vyučování

Předmět projektové vyučování na ZŠ Hůrka vznikl ze dvou vzdělávacích oborů, a to ze vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce. V tomto předmětu je naším hlavním cílem umožnit dětem se individuálně věnovat tématům a činnostem, které vychází z jejich vlastních potřeb a zájmů a dát jim příležitost získat osobní zkušenosti, ze kterých mohou nadále vycházet. Rolí průvodce je provázet žáky procesem práce, podpořit je v nacházení

souvislostí a pomáhat jim osvojovat si dovednosti potřebné k dosažení výsledků. Samostatná práce dětí předpokládá i velmi individualizovanou podporu. Proto jsou na projektovém vyučování vždy ve třídě přítomni buď dva pedagogové spolupracující párově a asistent, anebo jeden pedagog a dva asistenti.

V rámci předmětu projektové vyučování je vždy stanoveno měsíční téma. Toto téma se pak prolíná i do dalších předmětů. Současně se z perspektivy daného tématu pracuje i s významnými dny a obdobími v roce.

V předmětu projektové vyučování si žáci osvojují množství měkkých dovedností, jako je

- plánování a organizace práce, a to jak samostatně nebo ve spolupráci s druhými v týmu – zde se pak učí vzájemnému respektu a chápat jedinečnost každého člověka
- překonávání překážek, které předpokládá schopnost systémového uvažování, hledání různých přístupů k problému a nazírání problému z různých úhlů, ale též kreativitu pro nacházení řešení
- kritické myšlení, třídění a ověřování informací a následná formulace svých poznatků a diskuze
- zodpovědnost, samostatnost a trpělivost
- sebereflexe a hodnocení

Dále si žák také osvojuje nové vědomosti, současně prohlubuje a rozšiřuje ty stávající, a to takovým způsobem a tempem, které je mu vlastní. Na svět se učí nahlížet jako na propojený celek, kde vše spolu nějak souvisí a toto nahlížení pak sám uplatňuje při hledání odpovědí na své otázky a řešení problémů. Učí se i praktickým dovednostem – manuální zručnost, práce s digitálními technologiemi atd. Aby žáci měli možnost realizovat své nápady, mají k dispozici množství různého materiálu a nářadí, dále mohou využívat výpočetní techniku včetně svých mobilních telefonů.

3.2 Vymezení potřeb a cílů

Při formování struktury projektového vyučování nastávaly tyto problémy:

1. Pedagog nestíhal poskytovat podporu všem dětem, které ji potřebovaly. Mnoho dětí dlouho čekalo, než na ně přišla řada.
2. Část dětí měla okamžité nápady, které pak impulzivně realizovaly s touhou mít to co nejdříve hotové. Tyto projekty prakticky pokaždé selhaly pro nedostatek přípravy.
3. Část dětí naopak neměla nápady žádné. Chyběly nástroje k tomu, jak jim pomoci.
4. Bylo málo nápadů pro to, jak zajímavě zpracovávat informace (kromě posterů, prezentací apod.).
5. Závěrečné reflexe vyžadovaly neúměrně mnoho času a byly jednotvárně založené na mluveném slově.
6. Pokud se pracovalo společně na nějakém tématu, nebyl dostatek prostoru pro individuální práci.
7. Děti vyžadovaly mnoho podpory, nebyly dostatečně samostatné.
8. Představa o tom, jaké mají být výstupy individuální práce, byla často vágní a nejasně uchopitelná.

Ačkoliv během výuky projektového vyučování vznikalo mnoho zajímavých prací a docházeli jsme ke skutečně obohacujícím objevům vedoucím k hlubokým diskuzím, nebylo to vzhledem ke zmíněným potížím dostačující. To nás vedlo k potřebě co nejrychleji jasně stanovit funkční strukturu, definovat výstupy a jejich ukotvení v nějaké uchopitelné formě.

Hlavní cíle při hledání nové struktury projektového vyučování tedy byly:

- nalézt způsob, jak poskytnout dětem dostatečnou individuální podporu, a to při:
    - hledání svého tématu
    - plánování práce
    - procesu práce
    - vyhodnocení práce
- nalézt způsob, jak individuální projekty propojit, aby se o nich dozvěděly i ostatní děti a mohly z nich mít užitek a aby toto propojení bylo smysluplné
- nalézt nástroje pro učení v souvislostech
- nalézt cestu k tomu, aby děti pracovaly samostatněji
- nalézt vhodné formy výstupů práce
    - které by byly zasazené v nějakém kontextu a byly tak smysluplné z hlediska učení
    - které by byly konkrétní a jasně uchopitelné – prezentovatelné
    - jejichž nabídka by byla dostatečně pestrá pro to, aby si mezi nimi vybralo každé dítě (jak to, které rádo tvoří, tak i to, které rádo píše nebo programuje)

3.3 Zařazení aplikace OrgPad do praxe

Klíčovým prvkem, od kterého se odvíjel tento proces hledání, byl způsob výuky projektového vyučování ve třetím trojročí v minulém školním roce (2019/2020). Tato skupina se tehdy skládala pouze z několika chlapců 7. a 8. ročníku. Na začátku roku průvodce vybral téma, které považoval za nejvíce rezonující ve skupině (pavouci). Na téma se společně vytvořila myšlenková mapa, ve které se na téma nahlédlo z několika úhlů pohledu. Každý si vzal pak na starost zpracování jedné této části myšlenkové mapy společně vytvořené na velký papír. Další témata byla volena na základě asociací a otázek žáků. Témata jsme zapisovali na lístečky, které jsme pak spojovali do sítě na koberci a dále je třídili. Díky chybě jednoho z chlapců při zpracovávání textu jsme se od pavouků dostali k parazitům, od nich k podvodným léčitelům, dále placebu a postupně až k Černobylu, kterému jsme se již věnovali během distanční výuky. Docházelo zde k učení v souvislostech na základě vlastního zájmu žáků. To bylo něčím, co jsme jednoznačně chtěli zachovat, jelikož jsme tu všichni zažívali velké nadšení a pocit smysluplnosti. Vznikl plán na postupné celoroční vytváření podobné sítě na stěně třídy druhého trojročí. Tento nápad však ztroskotal na praktickém provedení, které také prošlo náročným vývojem. Lístečky ze stěny padaly, velmi krkolomně se přeorganizovávaly, nemohli jsme přijít na způsob, jak zaznamenávat spoje, celá věc vyžadovala velký prostor. V tuto chvíli se stal řešením OrgPad. Síť jsme do něho přenesli a promítali na stěnu dataprojektorem.

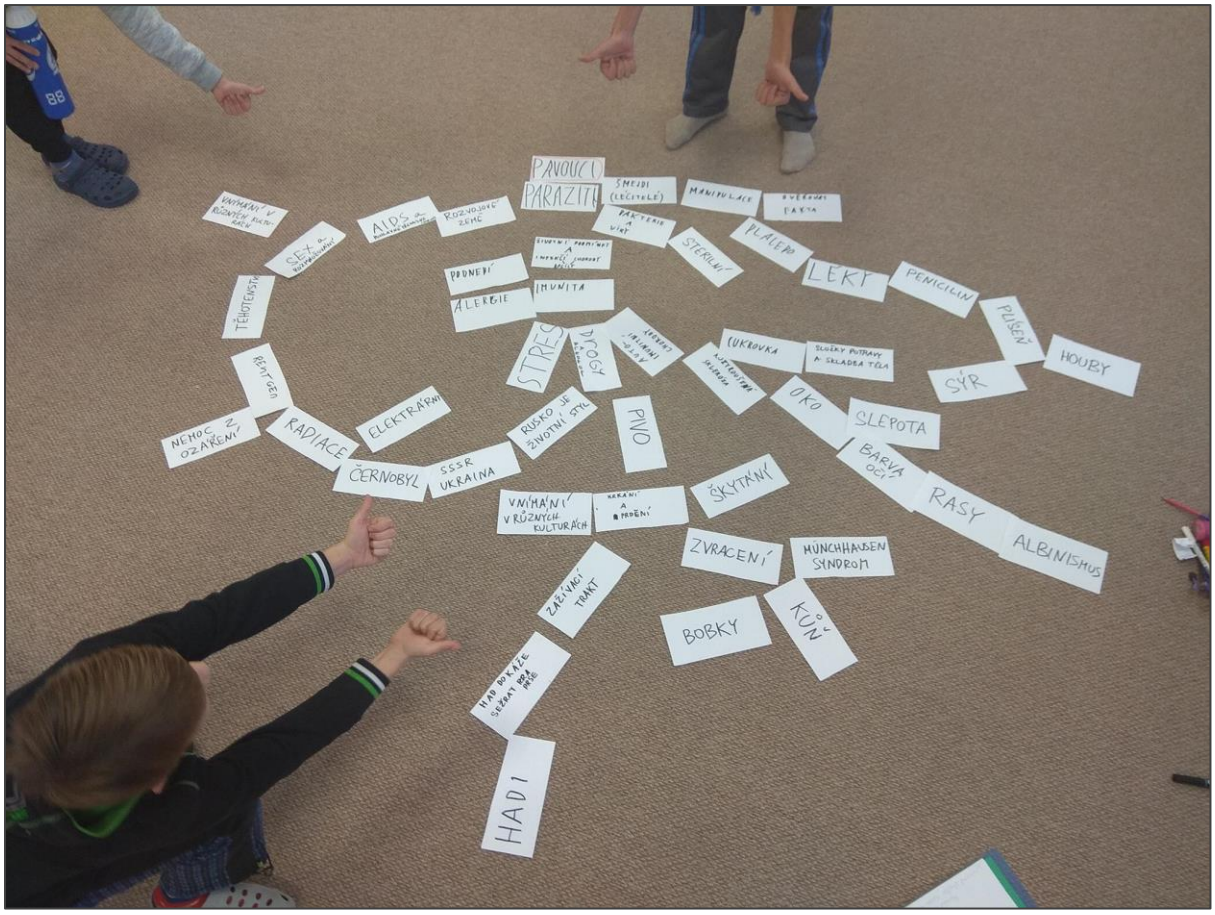
PAVOUCI PARAZITI
SMEJDI (LÉČITELÉ)
MANIPULACE
PLACEBO
LÉKY
PENICILIN
PLÍSEŇ
HOUBY
SÝR
STERILNÍ
AIDS
ROZVOJOVÉ ZEMĚ
SEX
TĚHOTENSTVÍ
PODNĚDÍ
ALERGIE
IMUNITA
STRES
DROGY
CUKROVKA
OKO
SLEPOTA
BARVA OČÍ
RASY
ALBINISMUS
RADIACE
ELEKTRÁRNÍ
ČERNOBYL
SSSR UKRAINA
RUSKO JE ŽIVOTNÍ STYL
PIVO
ŠKYTÁNÍ
ZVRACENÍ
MÜNCHHAUSEN SYNDROM
BOBKY
KŮŇ
ZAŽÍVACÍ TRAKT
HADI

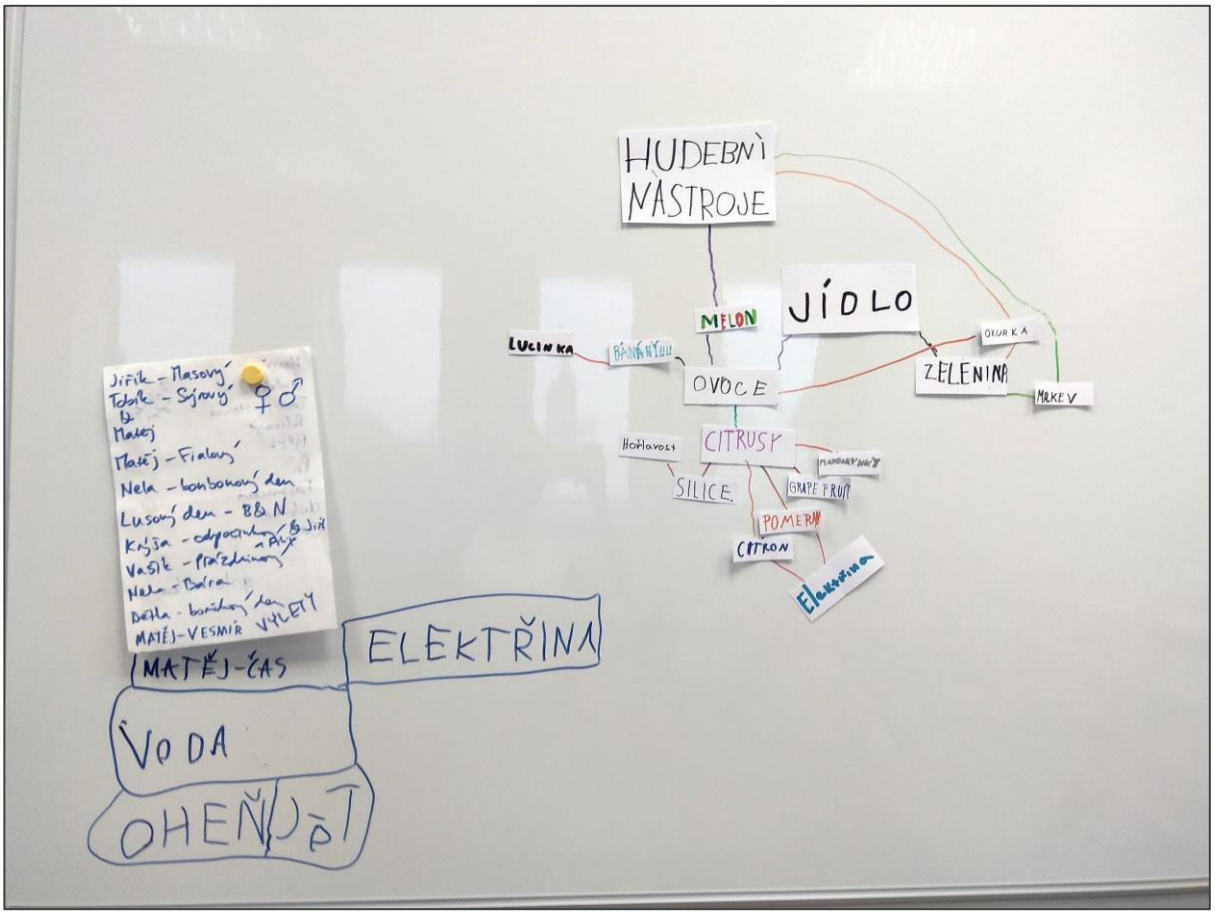
HUDEBNÍ NÁSTROJE
JÍDLO
MELON
LUCINKA
OVOCE
ZELENINA
MRKEV
CITRUSY
Hořlavost
SILICE
GRAPE FRUIT
POMERÁN
CITRON
Elektřina
Jiřík - Masový
Tobík - Sýrový
Matěj
Matěj - Fialový
Nela - bonbonový den
Lusový den - B&N
Krýša - odpočinkový & Jiří
Vašík - Prázdninový
Nela - Bára
Bětla - bonbonový den
MATĚJ-VESMÍR VYLETY
MATĚJ-ČAS
ELEKTŘINA
VODA
OHEŇ
JÍT

Zprvu byl záměr používat OrgPad pouze k tomuto účelu. Avšak nakonec jsme začali tuto aplikaci využívat mnohem pestřeji (a to i napříč předměty), což právě umožnilo vývoj konceptu tím směrem, o který jsme usilovali.

Co je OrgPad?

Jedná se o aplikaci českých vývojářů, která umožňuje zaznamenávat myšlenky jiným než lineárním a hierarchickým způsobem. V principu funguje podobně jako myšlenkové mapy a sítě, ale oproti těm papírovým má další možnosti, které posouvají hranice jejich využití mnohem dále. Struktura jednotlivých buněk a čar je dynamická, a tak je možné přidávat další a další obsah. Je možné vkládat média – obrázky, soubory, animace nebo videa, která lze přehrát přímo v dokumentu. Dokonce lze vkládat celé stránky v OrgPadu, tzv. OrgPages, ale i jiné stránky a další interaktivní prvky, jako například Google street view. Velké pozitivum je jednoduchost vkládání médií a intuitivní ovládání. O těchto pozitivech se děti často zmiňují a pochvalují si je. Dokumenty v OrgPadu je možné mezi sebou sdílet a spolupracovat na nich, je možné vytvářet si týmy – třídy, a jsou zde i další prvky, které usnadňují práci učitelům. OrgPad se stále intenzivně vyvíjí. Do jara 2021 je zcela zdarma, po zpoplatnění bude stále k dispozici základní verze s omezeným množstvím vkládání dat. Sdílení dokumentů a prohlížení veřejných stránek však není omezeno pouze na registrované uživatele OrgPadu.

3.4 Práce s OrgPadem ve výuce

Na začátku zařazení OrgPadu do výuky stál záznam přednášky Jana Kršňáka o OrgPadu ve vzdělávání. Na základě toho jsme začali s dětmi vytvářet sítě, ve kterých hledaly souvislosti. Děti to velmi bavilo a jejich práce byly mnohdy velmi zajímavé a rozsáhlé. Následovně vznikl koncept, kdy bude stanoveno měsíční téma. Toto téma vybere průvodce a bude se jednat o téma úzké a konkrétní – věc, která je dětem blízká. Prvním takovým tématem byla čokoláda. Průvodce vytvořil rozsáhlou souvislostní síť na toto téma, která se skládala z otázek a tipů na různé aktivity. V jednotlivých buňkách měly děti instrukce, jak postupovat - např. jak vyhledat danou informaci. Děti měly za úkol vytvořit v OrgPadu jakési své měsíční portfolio, ve kterém budou zpracovávat témata z čokoládové sítě a současně svá vlastní témata a hledat mezi nimi souvislosti. Tento plán byl však realizován během distančního vzdělávání. Téma jsme stihli společně aspoň zahájit formou čokoládového dne a seznámení se s čokoládovou sítí, která děti velmi zaujala a hned v nich vyvolala touhu jednotlivé věci vyzkoušet.

V průběhu výuky podle tohoto plánu se ukázalo několik trhlin, které vedly k dalšímu přepracování systému. Nicméně již zde bylo mnoho věcí funkčních, například hodnotné výstupy dětí, avšak tím nejsilnějším byl výrazný posun v individualizaci přístupu k dětem.

4. Konkrétní přínosy OrgPadu ve výuce projektového vyučování

4.1 Vytvoření nového systému

Zařazení OrgPadu do výuky přineslo nové možnosti, se kterými jsme předtím nemohli operovat. Tyto možnosti však nebyly pouze na úrovni nové pomůcky nebo prostředku k vytváření materiálů. Práce v aplikaci vyplnila jakási prázdná, těžko uchopitelná místa a stala se pojítkem všech ostatních částí procesu. Což vedlo i k úpravě těchto částí tak, že všechny opět směřují k OrgPadu jakožto ukotvení celé struktury. Bez tohoto pojítka se stále nedařilo nalézt funkční systém, ve kterém by práce byla dostatečně individualizovaná a smysluplná a přinášela uspokojivé výsledky.

4.2 Podklady a nástroje pro individualizaci

4.2.1 Poznání způsobu myšlení

Při práci s OrgPadem jsme zjistili, že umožňuje nahlédnout do myšlení druhého člověka, ale i sebe sama. Děti od průvodce dostaly jasné zadání, ukázku možného postupu měly i k dispozici na videu. Nicméně děti měly již z prezenční výuky zkušenost, jak rychle se dají v OrgPadu větvit myšlenky, což je bavilo podobně jako nacházení souvislostí. Tato možnost rychle vizualizovat a třídit své myšlenky byla pro mnohé silnější, a tak pro ně bylo těžké držet se striktně zadání. Právě tato skutečnost však vedla k tomu, že děti vytvářely osobité práce, které se od sebe diametrálně lišily. Charakteristika jejich OrgPages odpovídala jejich způsobu uvažování, jejich zkušenostem, zájmům ale i problémům, které ve svém nitru řeší. Vznikl pocit, jako kdybychom přeskočili několik fází toho, kdy poznáváme druhého člověka, a najednou jsme se zkratkou dostali do velké hloubky. To vedlo k přepracování celého konceptu, který na základě konkrétních výstupů práce dětí chce více respektovat individuality žáků.

Díky tomu, že přemýšlení jednotlivých dětí bylo najednou jako na dlani, průvodce najednou viděl skutečnosti, které nebyly v prostředí školy při běžném fungování patrné. Anebo vedly k hlubšímu uvědomění souvislostí těchto skutečností s chováním jednotlivých dětí.

Velmi silné však bylo, když si tohoto odkrytí všimly i samotné děti a pojmenovávaly to, že samy sebe nebo své kamarády najednou mnohem lépe poznaly. Vnímáme, že to funguje i směrem k pedagogovi. Věříme, že jakožto dospělí můžeme dětem nejvíce předat tím, že budeme opravdoví, sami sebou. Že s nimi budeme žít a ony mohou z nás nasávat to, čím jsme. To vedlo k rozhodnutí, že spíše než vytváření plánovaných umělých příkladů možných výstupů práce v OrgPadu, budeme s dětmi sdílet své autentické práce, které sice mohou být dětem hůře srozumitelné, ale budou skutečné.

Odhalení nadaných dětí a konzultace jeden na jednoho

Některé děti začaly vytvářet práce, ve kterých se odrážely jejich dosud nepovšimnuté schopnosti. Například překvapivá byla práce chlapce s dyslexií, ve které samostatně bohatě

formuloval informace, které si nastudoval na internetu. Překvapivá byla i práce děvčete z druhé třídy, která se inspirovala úkoly starších bratrů a z vlastního zájmu samostatně vytvořila rozsáhlou OrgPage. Úroveň její práce, jejíž hodnocení můžete vidět ve vzkazu učitele druhého trojročí přímo v dívčině dokumentu, byla překvapující. Neměli jsme totiž představu o tom, že toto dítě dokáže takto uvažovat, což proměnilo náš pohled na něj. Objevovaly se také práce, ve kterých děti zpracovávaly své široké vědomosti (např. zde). Jejich sítě se rychle větvily do dalších témat a souvislostí, o kterých dokázaly podrobně hovořit. Vznikaly i rozsáhlejší dokumenty (např. zde), kde na první pohled nebylo patrné, podle jakého principu jsou jednotlivé buňky propojeny, jak spolu souvisí. To vedlo průvodce k potřebě individuálních konzultací. Tyto konzultace, které trvaly kolem hodiny, byly natolik silnou zkušeností, že se je pedagog rozhodl zachovat i po ukončení distanční výuky. Během nich se například bylo možné dozvědět, že za každým spojem sítě, která se zdála být nelogická, je příběh, jasná logika, která je ale velmi specifická pro konkrétní dítě, protože vychází z jeho osobních zkušeností, znalostí a prostředí. Pokud by však pedagog lpěl na svém zadání a představě, jakým měla být práce vypracována, dítě by vlastně úkol splnilo špatně a tato obdivuhodná práce by zcela zapadla. Aby k tomuto scénáři nedošlo, bylo potřeba tohoto hodinového rozhovoru, který byl vskutku fascinující.

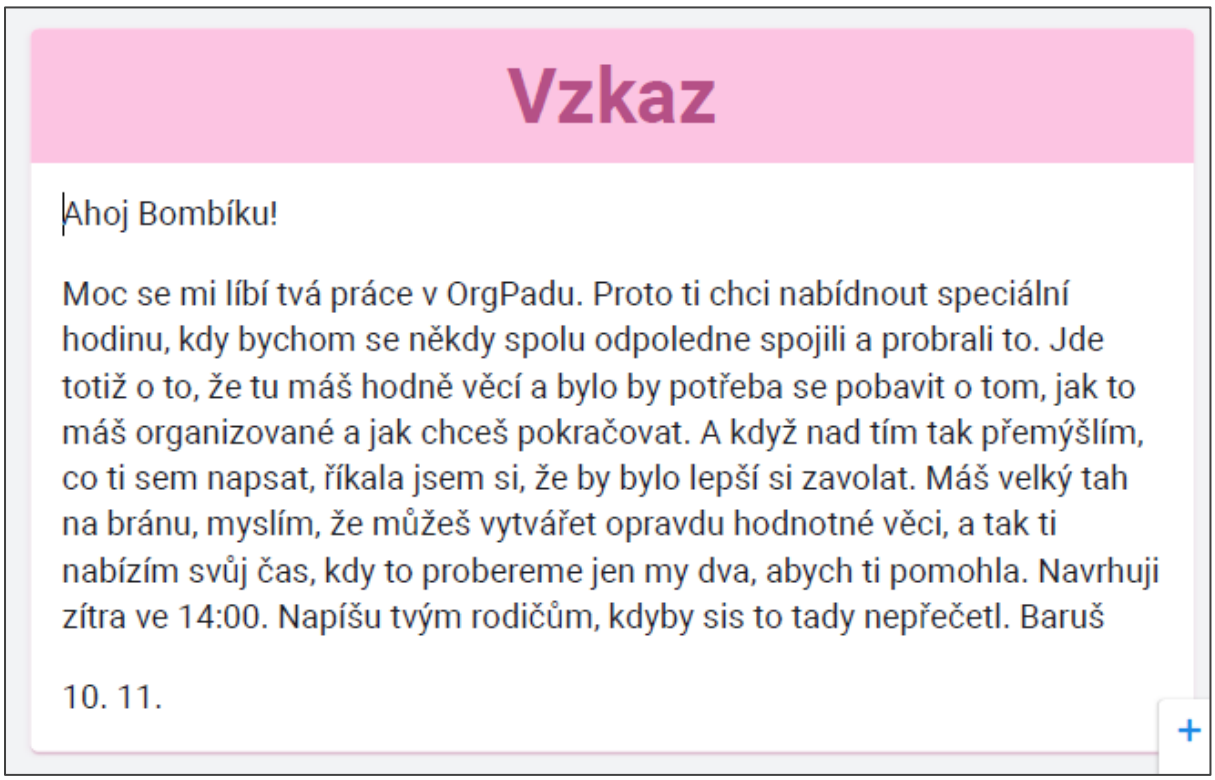

Vzkaz

Ahoj Bombíku!

Moc se mi líbí tvá práce v OrgPadu. Proto ti chci nabídnout speciální hodinu, kdy bychom se někdy spolu odpoledne spojili a probrali to. Jde totiž o to, že tu máš hodně věcí a bylo by potřeba se pobavit o tom, jak to máš organizované a jak chceš pokračovat. A když nad tím tak přemýšlím, co ti sem napsat, říkala jsem si, že by bylo lepší si zavolat. Máš velký tah na bránu, myslím, že můžeš vytvářet opravdu hodnotné věci, a tak ti nabízím svůj čas, kdy to probereme jen my dva, abych ti pomohla. Navrhuji zítra ve 14:00. Napíšu tvým rodičům, kdyby sis to tady nepřečetl. Baruš

10. 11.

K podobným momentům docházelo i v jiných rozhovorech, kde tento individuální přístup například pomohl dítěti překonat svou nutkavou potřebu realizovat svůj nápad okamžitě. Vedení pedagoga mu pomohlo pracovat na výrobku i několik dní a dítě se nakonec dobralo k výsledkům, ze kterých nejen, že mělo radost, ale také byly skutečně funkční (pro prezentaci svých prací vytvořil v OrgPadu portfolio s fotografiemi). Posun v této oblasti je na dítěti patrný i po návratu do školy. V průběhu jiného rozhovoru dítě zas hovořilo o svých promyšlených plánech do budoucna, filozofických otázkách a nápadech, svůj projev doprovázel kresbami na tabletu. Díky tomu je možné mnohem lépe rozumět tomu, proč má chlapec občas pocit, že se ve škole nerozvíjí, proč si připadá nepochopen v kolektivu ostatních dětí a co jej vede k tomu,

aby sám o sobě mluvil jako o nejchytřejším, což pochopitelně vyvolává nelibé reakce vrstevníků.

Pochopení dětí s problémy

Díky možnosti takto nahlédnout do myšlenek dětí, bylo možné hlouběji pochopit osobní problémy některých z nich. Největší počet OrgPages vytvořila dívka, která se nikdy nedostala ke zpracovávání témat ze zadání. Na těchto pracech bylo zjevné, že potřeba věnovat se otázkám své identity a jistot byla natolik silná, že jimi byla ve svých myšlenkách zaměstnána mnohem více, než se zdálo. O tomto problému jsme do určité míry věděli již dříve, avšak zde bylo možné tento problém pochopit více do hloubky a lépe rozumět tomu, proč má potíže se zapojit do práce v hodině. Rozhovory o těchto dívčiných myšlenkách vedly ke zlepšení vztahu s třídní učitelkou a protože dívka nalezla v OrgPadu způsob práce, který jí vyhovuje a naplňuje, více se nyní zapojuje i v prezenční výuce.

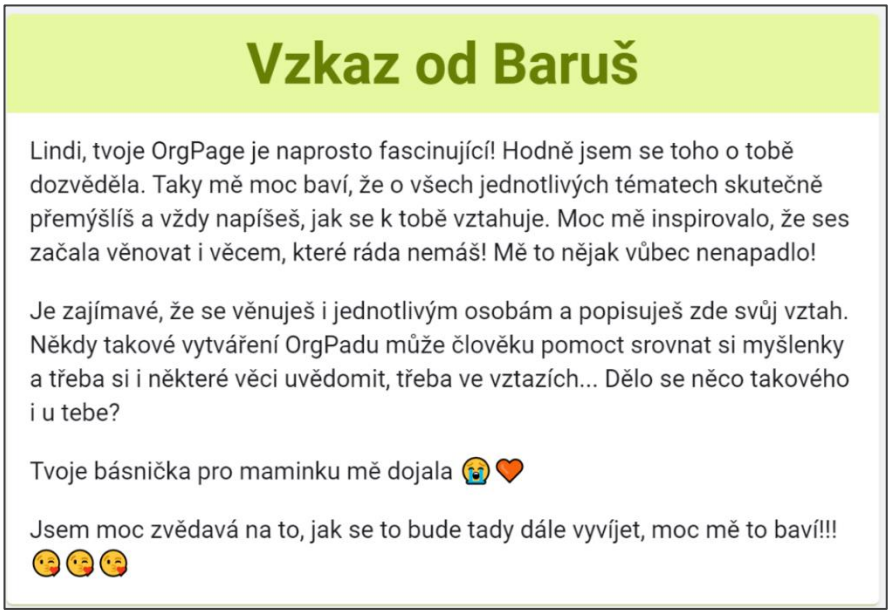

Vzkaz od Baruš

Lindi, tvoje OrgPage je naprosto fascinující! Hodně jsem se toho o tobě dozvěděla. Taky mě moc baví, že o všech jednotlivých tématech skutečně přemýšlíš a vždy napíšeš, jak se k tobě vztahuje. Moc mě inspirovalo, že ses začala věnovat i věcem, které ráda nemáš! Mě to nějak vůbec nenapadlo!

Je zajímavé, že se věnuješ i jednotlivým osobám a popisuješ zde svůj vztah. Někdy takové vytváření OrgPadu může člověku pomoct srovnat si myšlenky a třeba si i některé věci uvědomit, třeba ve vztazích... Dělo se něco takového i u tebe?

Tvoje básnička pro maminku mě dojala 😭❤️

Jsem moc zvědavá na to, jak se to bude tady dále vyvíjet, moc mě to baví!!! 😘😘😘

Vliv zájmů, okolí a aktuálních událostí na práci dětí

S předchozím tématem souvisí i další záležitosti, které dětem hlavami probíhají. Jedna dívka například zvolila téma bydlení pro svou OrgPage. Téma se zdálo být náhodně zvoleným, aby splnila úkol a v práci na síti dlouho nepokračovala. Až při individuálním video rozhovoru, kde dívka měla touhu ukázat svůj nově zrekonstruovaný pokoj, vyšlo najevo, že právě to vedlo děvče k volbě tohoto tématu, a protože se mu věnovalo především v reálném životě, byla práce v OrgPadu na toto téma podružná. V pracech dalších dětí se odrážely i takové skutečnosti, jako život s mladšími sourozenci, zaměstnání rodičů, pobyty v zahraničí apod. V hledání souvislostí mezi na první pohled nesouvisejícími tématy, bylo možné vidět zaměření dětí. Například při snaze propojit stíhačky s čokoládou technicky zaměřený chlapec zvolil jako společný bod motory - stroj na mělnění čokolády nějaký má, podobně jako stíhačka (jeho práci můžete vidět zde). Ale jiného zase napadlo témata spojit skrze fakt, že piloti a vojáci jedí čokoládu pro získání energie.

Zde bylo možné sledovat i to, která témata skutečně vychází z vnitřní motivace dětí. Témata, která byla dětem blízká, byla jednoduše bohatě rozvětvená, buňky měly více stránek, autoři si dali záležet na struktuře, volbě barev a obrázků. Zdroj jejich motivace byl však patrný i na jejich tvářích při rozhovorech s nimi.

4.2.2 Nová možnost komunikace a zpětné vazby

Kromě individuálních konzultací byla silným nástrojem možnost komunikovat s dětmi přímo v jejich OrgPages. Pedagog měl se souhlasem dětí i rodičů umožněn přístup do prací dětí, do kterých vkládal průběžné slovní hodnocení práce, povzbuzení, otázky a návrhy na další kroky. Průvodce měl náhled na uvažování dětí, na to, co jejich práci ovlivňuje, ale také na to, jaké mají schopnosti v jednotlivých oblastech potřebných pro práci v OrgPadu (vyhledávání na internetu, ovládání počítače, porozumění textu apod.). Na základě všech těchto skutečností mohl pečlivě formulovat další instrukce zcela individuálně pro každé dítě. Této možnosti je využíváno i v době prezenční výuky, zvláště tehdy, kdy děti pracují na rozsáhlejších a složitějších projektech vyžadujících více pozornosti a času. Průvodce si může v klidu práce prohlédnout doma, kde je okomentuje.

Této možnosti komunikace využívají ale i děti mezi sebou – opět jak v distanční, tak i prezenční výuce, když na práci pokračují z domova (dobrovolně – v Hůrce nedáváme domácí úkoly).

<u>Další ukázky komunikace mezi průvodcem a dětmi v OrgPadu:</u>

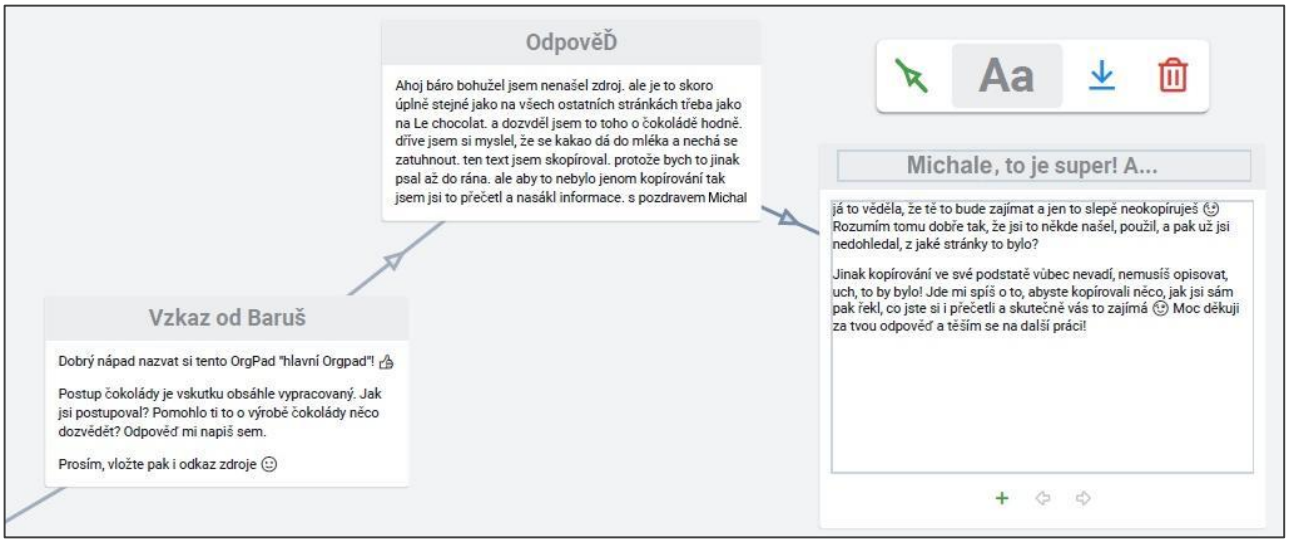

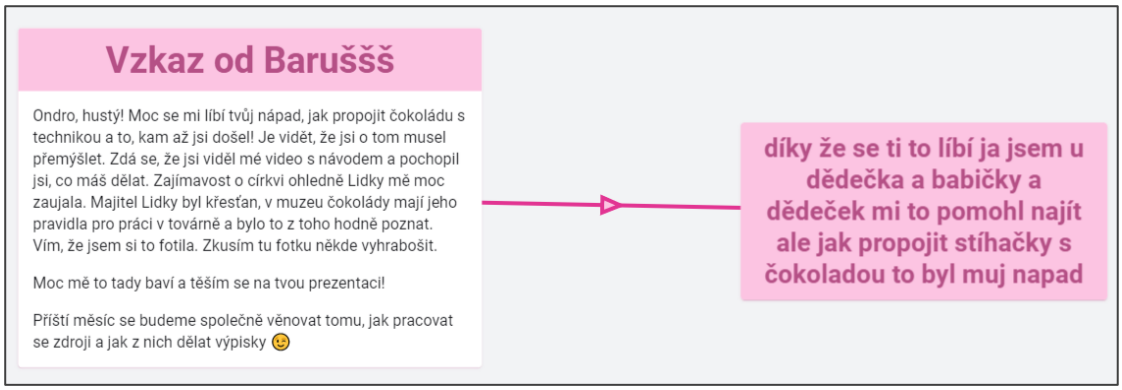

proč nám čokoláda taje v ruce

Čokoláda nám taje v ruce, protože když jí někdo třeba já držím v ruce, tak se začne rozpouštět, protože mám teplou ruku a čokoláda má tu tendenci se rozpoušťet. Jestli my nevjeříte, tak dejte čokoládu na talíř a nachvíli jí dejte do zapnuté mikrovlnky a uvidíte co se stane, a kdyby jste s ní nemněli co ďelat, tak oloupejte banán a polejte ho tou rozpušťenou čokoládou a jestli máte šlehačku, tak si jí dejte na ten banán s čokoládou, je to mňamka.

https://www.celostnimedicina.cz
alternativa-kakaa-nebo-cokolady/

Vzkaz od Barči

Hele tak to je geniální s tím nápadem si tím polít banán!!!
To je bezva Eriku 👍👍👍🙌 To mě moc baví 😊

Zkus ještě odpovědět, třeba do další stránky v této své buňce, na otázku, při jaké teplotě taje čokoláda. Pak se zamysli nad tím, jakou teplotu má tvoje tělo 😉

Zkus buňku s videem s brouky propojit s tím, co už v OrgPage máš.

3 Brouci

3 Brouci.mp4Video

Co dál?

Ahoj Bombíku!

Jak bys mohl dál pokračovat na této parádní OrgPage?

Zkus si vybrat třeba tři buňky a dovnitř napiš toto:

1. Na první stránku napiš, co o dané věci už víš. Pokud toho víš hodně, vyber něco, o čem si myslíš, že ostatní lidé nevědí a ty ano.
2. Zkus o dané věci zjistit něco, co ještě nevíš. Zkus se zamyslet nad tím, co bys mohl ještě zjistit. Pokud tě nic nenapadá, najdi si člávek, video nebo obrázek a zkus najít něco, co jsi nevěděl. To pak napiš na druhou stránku.

4.3 Konkrétní řešení stanovených potřeb a cílů

1. Děti jsou v práci samostatnější, a to jak díky jasné struktuře a novým nástrojům, ale také díky vnitřní motivaci. Pedagog tedy lépe stíhá poskytovat podporu těm dětem, které ji potřebují, současně lépe zvládá si takových jedinců sám všímat a obecně sledovat dění ve třídě.
2. Pro průchod projektem byly stanoveny čtyři fáze: volba tématu, příprava, proces a hodnocení. Na základě těchto fází byl vytvořen formulář (viz. příloha), který má každé dítě za úkol vyplnit. Jednotlivé části formuláře, respektive fáze projektu, mají jasná pravidla, která nelze libovolně měnit. Dítěti to pomáhá nejen v určité sebekontrole, ale opět jej též motivuje, jelikož díky sledování průběžných výsledků vidí, čeho již dosáhl a že se skutečně blíží k cíli, na který se těší. Pro pedagoga to znamená usnadnění a zefektivnění komunikace s dítětem.
3. Děti, které nemají vlastní nápady, mohou čerpat ze společného brainstormingu. Jedná se o OrgPage, kterou jsme vytvořili společně v úvodu nového měsíčního tématu (podrobnější popis viz. popis stránky). Jednotlivá témata mohou sloužit jako inspirace k experimentu, tvorbě výrobku, vytvoření OrgPage nebo jiného digitálního materiálu aj. Jako inspirace je funkční též nabídka jednotlivých výstupů v OrgPadu. Obě tyto sítě jsou ve velkém formátu vytištěné na stěně třídy.
4. OrgPad nabídl nové a zajímavé způsoby zpracovávání informací, viz předchozí ukázka.
5. Nyní máme stanoveno několik forem reflexe, které jsou jasně zasazeny do měsíční struktury. Na konci každé vedené hodiny proběhne zpětné uvědomění a shrnutí s ohledem na čtyři základní fáze projektu. Dále máme k dispozici společnou interaktivní mapu, co které zaneseme to, co je z daného tématu možné zeměpisně určit, a stejně tak funguje i společná interaktivní časová osa vytvořená v OrgPadu (ta je v současnosti ještě ve vývoji, avšak již je možné ji používat.) Na závěr tématu probíhají prezentace vlastních prací. Každý má za úkol v rámci této prezentace pojmenovat jednu věc, která pro něho byla v průběhu měsíce nejsilnější a nejzajímavější. Tuto věc pak zapíšeme, opět při promítání na stěnu, do společné OrgPage. Pokud dítě pracovalo na tématu nesouvisejícím s tématem společným, bude mít za úkol najít souvislost mezi těmito tématy, to bude opět zapsáno do společné OrgPage. Dále pak budeme postupně zkoušet tuto společnou OrgPage logicky uspořádat – určit spoje a případně souvislosti, které pomohou jednotlivé buňky propojit.
6. Rozhodnutí stanovit část hodiny, která bude vedená a část, která bude určena pro individuální práci dětí, vyřešila organizační potíže spočívající v nedostatku prostoru pro ty děti, které chtěly pracovat na vlastních tématech. Vedená část výuky však značně zefektivnila celý proces, jelikož se v rámci ní děti učí dovednostem, které pak uplatňují při samostatné práci.
7. Požadavek závěrečné reflexe pomohl vyřešit otázku uchopitelnosti výstupů samostatné práce dětí. Výsledek musí být něčím, co lze prezentovat. Aktivita musí vést k něčemu hmatatelnému, anebo k pojmenovatelnému zjištění, osvojení dovednosti apod. Je vyžadována dokumentace procesu projektu, která se může ve výsledku stát tím nejpodstatnějším z žákovy práce.

5. Oblasti, ve kterých pozorujeme průkazné posuny dětí

5.1 Práce s digitálními technologiemi a práce se zdroji

U všech dětí došlo k posunu ve schopnosti samostatně používat počítač či mobilní telefon pro vyhledávání informací, překládání cizích jazyků nebo vzájemnou komunikaci. Děti si osvojily klávesové zkratky, nové aplikace a programy, samy volí vhodné aplikace a nástroje pro realizaci jednotlivých částí svých projektů. Jsou výrazně úspěšnější při vyhledávání informací na internetu, formulují vhodná hesla zadávaná do vyhledávače a nacházejí konkrétní odpovědi na své otázky. Získaly zkušenosti s různými vyhledávači a na základě nich vybírají ten nejvhodnější. Celkově jsou při práci žáci samostatnější a efektivnější.

5.2 Spolupráce a klima třídy

Děti jsou ochotnější pracovat ve skupinách, které si samostatně volí bez dlouhého uvažování či podstatných neshod. Skupiny nebo dvojice se však obměňují. V rámci skupiny dochází k dělbě úkolů, poznávání a využívání schopností toho druhého, učení se jeden od druhého, jak cíleně, tak i bezděčně. Dříve často docházelo k nevraživostem kvůli inspiraci od druhých, které bylo považováno za jakousi krádež. Nyní se děti od sebe vzájemně inspirují, projevují zájem o téma toho druhého – práci druhých sledují, kladou otázky, zkouší si jejich aktivity. V průběhu vedených částí hodiny též vznikají výstupy, které může každý využít podle svého uvážení, což k tomuto naladění přispívá. Společné nadšení má znatelný vliv na klima třídy, dokonce pozorujeme menší množství neshod, pravděpodobně proto, že se děti zabývají svou prací a prací ostatních, která je zajímá.

5.3 Vnitřní motivace, cílevědomost a plánování práce

Díky uchopené struktuře a jasnosti výstupů je nyní více patrné, jaký má práce, na které děti pracují, smysl, a to jak společná práce vedená pedagogem, tak i individuální projekty. Zápal pro práci je nyní stabilnější, není patrný pouze v impulzivních počátečních nadšeních, která brzy vyhasla. Děti svou práci plánují na další dny a týdny, dobrovolně na ní pracují i o přestávkách nebo v družině, dokonce i doma. Jednotlivé fáze práce zaznamenávají a vyhodnocují, mají lepší představu o tom, co již dokázaly, a to jim dává pocit uspokojení. Dokážou lépe odhadnout, které části plánu budou náročnější, kdy budou potřebovat zvláštní pomoc nebo vybavení.

5.4 Přemýšlení v souvislostech

V počátcích práce s vyhledáváním souvislostí bylo uvažování dětí často jednostranné a fixované na nejbližší zřejmou souvislost. Nyní např. při společném brainstormingu, dílčích cvičeních nebo v rámci vlastní práce zaznívají souvislosti ze všech možných oblastí. Děti se snaží přijít na něco neotřelého, přicházejí velmi zajímavé nápady. Díky tomu se snadno a smysluplně dotýkáme otázek z historie, zeměpisu, vědy, umění a dalších oblastí.

5.5 Sebepoznání, poznání druhých a hodnocení

OrgPad umožňuje vizualizaci vlastních myšlenek a myšlenkových pochodů. Jejich sdílení otevírá jednoho člověka druhému, novým způsobem se pak tedy vytváří styčné plochy mezi nimi a nové možnosti spolupráce, komunikace, ale i vzájemného pochopení. Tato oblast je těžko popsatelná a ve své podstatě dosti hluboká a citlivá, a tak v ní v rámci nových nástrojů stojíme na počátku, zvláště pokud jde o vztahy mezi dětmi navzájem. Můžeme však pojmenovat například posun v komunikaci, která je jasnější a jednotlivé fenomény se dají snáze uchopit díky tomu, že si na ně můžeme v OrgPadu ukázat, nebo se odkazovat na konkrétní momenty během společných diskuzí a aktivit, které se také ve velké míře nějak vizuálně zaznamenávají. Stejně tak to platí i u plánovacího formuláře, kde je možné opět s vizuální podporou hovořit nad body, kde vznikají potíže nebo naopak zajímavé momenty. To vše vede i ke konstruktivnějšímu hodnocení v průběhu procesu. Ve vztahu dítě – dospělý lze jednoznačně hovořit o užitečnosti chápání osobnosti a specifik dítěte při hodnocení a podpoře při práci. To umožňuje, aby požadavky na konkrétní dítě byly velice individuální vzhledem k jeho aktuálním ale i nativním schopnostem. Dále pociťujeme sblížení se s dětmi i skrze náš zájem o jejich dílo, ve kterém samy sebe do nějaké míry odkrývají. Některé se začaly více otevírat a svěřovat, vyhledávat příležitosti k rozhovorům, sdílejí svá nadšení. Ve vztahu dítě – dítě jsme již zmínili uvědomění některých z nich, kdy pojmenovávaly hlubší poznání sebe sama či kamaráda. V tomto vidíme velký potenciál k práci na zlepšení klimatu ve třídě, v učení se vzájemnému respektu, chápání silných i slabých stránek druhých i svých, emoční inteligenci, a nakonec i sebepřijetí a celkové spokojenosti v životě.

6. Náročnost využívání nových prvků

6.1 OrgPad

6.1.1 Ovládání OrgPadu

Ovládání OrgPadu si děti rychle osvojí a jsou schopné v něm pracovat prakticky okamžitě poté, co se s ním poprvé setkaly. z toho vyplývá, že i učiteli to při přípravě na práci s aplikací nezabere příliš času a energie. O dalších možnostech užívání aplikace se děti mohou dozvědět, stejně tak, jako učitelé, z tutoriálů na YouTube kanále OrgPadu, na kterých se v době psaní tohoto textu pracuje. K dispozici budou též video návody určené přímo dětem. Do budoucna jsou v plánu i návody a metodika pro učitele, která bude dostupná buď ve formě videí, anebo veřejné OrgPage. Prostředí OrgPadu je v angličtině, které však dětem nečiní obtíže. V budoucnu bude k dispozici více jazykových prostředí.

6.1.2 Technické vybavení a zřízení účtů

Tvorba v OrgPadu vyžaduje počítač a internetové připojení. Za nezbytnou považujeme i možnost promítat OrgPages dataprojektorem pro společnou práci nebo prezentaci prací individuálních. Pak také možnost dokumenty vytisknout. Pro efektivní práci v OrgPadu je důležité, aby každé dítě mělo svůj účet, k jehož vytvoření bude potřebovat i emailovou adresu.

6.2 Plánovací formulář

Zcela zásadním pro práci v projektovém vyučování je plánovací formulář, který má nyní tuto podobu:

Můj projekt

Jméno:

Datum:

Co chci vytvořit:

Co k tomu budu potřebovat:

Nástroje, materiál, vybavení, pomoc, výzkum, povolení

S kým to budu dělat:

Kdy to bude hotové:

Celý projekt, nebo jeho části

Co musím řešit během práce:

Co chybí, na čem jsem se zasekl/a, nová zjištění,...

Jak se mi dařilo:

Je to hotové? Funguje to? Co jsem se naučil/a a dozvěděl/a? Jaké překážky jsem překonal/a?

Je vhodné, aby, zvláště ze začátku, formulář dítě vyplňovalo spolu s průvodcem nebo asistentem, který jej plánováním provede, pomůže mu formulovat cíle a návodnými otázkami jej dovede k zásadním bodům, které je třeba neopomenout. Ve chvíli, kdy dítě neví, co dělat a jak dále postupovat, bude nahlédnutí do formuláře vždy prvním krokem ke stanovení dalšího postupu. Tato činnost je náročnější na vystřídání pedagogů u všech dětí, respektive skupin. Je tedy potřeba dobře promyslet praktické provedení činnosti. Díky sdružování se dětí do skupin se počet míst, které vyžadují pozornost pedagoga, snižuje. U nás požadujeme, aby každé dítě mělo svůj vlastní formulář i v případě, že spolupracuje na stejném projektu s někým dalším, a to z toho důvodu, aby formulář byl nakonec v jeho osobním portfoliu, ale také pro případ, kdyby se v průběhu práce ze skupiny odpojilo.

6.3 Dílčí dovednosti a ovládání dalších programů

Aby byly děti schopné efektivně a radostně pracovat v takto strukturované výuce a používat nové nástroje, je potřeba mít na paměti skutečnost, že nejprve potřebují ovládat základní úroveň dílčích dovedností a v nich se pak systematicky rozvíjet. Těchto dovedností by se dalo pojmenovat velké množství. Avšak vybrala jsem několik praktičtějšího charakteru, které se dají cíleně a pravidelně procvičovat např. formou krátkých aktivit na začátku hodiny, anebo v průběhu jiných předmětů, jako je český jazyk, angličtina nebo média a technologie. Těmito dovednostmi jsou:

- Technické dovednosti
    - ovládání počítače
    - OrgPad
    - aplikace Google a YouTube
    - grafické programy
- Vyhledávání na internetu a práce se zdroji
- Internetová bezpečnost
- Hledání souvislostí
- Práce s textem a kritické myšlení
- Kladení otázek a nástroje k hledání odpovědí

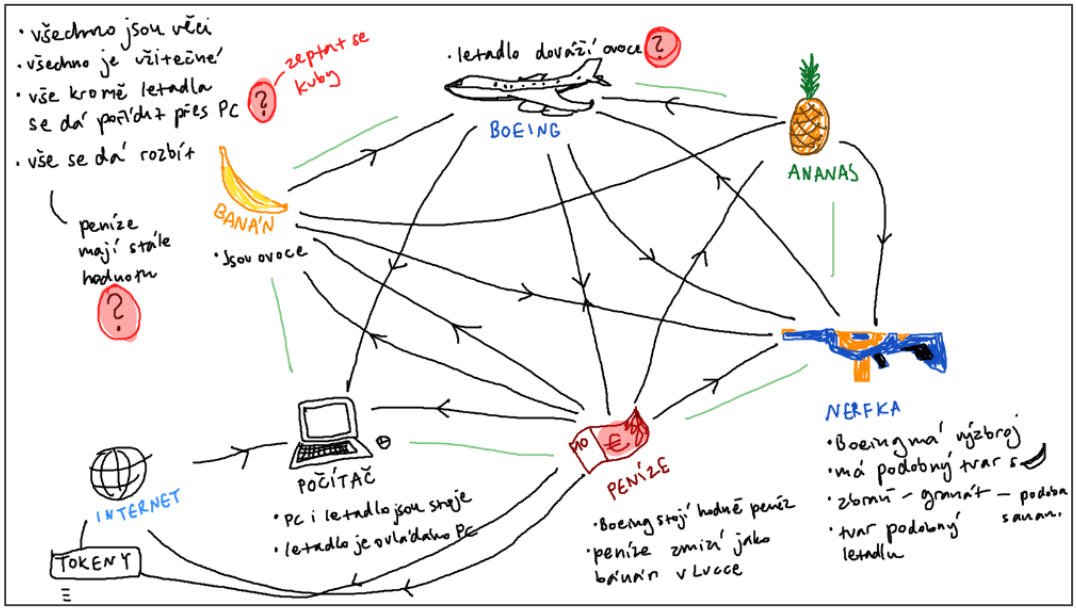

Ukázka procvičování hledání souvislostí

Podrobněji jsou tyto body rozpracovány zde.
Zde vzniká nápadník aktivit k procvičování přemýšlení v souvislostech.

7. Závěr

V projektovém vyučování chceme dětem poskytnut bezpečný prostor se rozvíjet v oblastech, které jsou jim skutečně vlastní a které jsou jejich silnými stránkami. Učí se zde poznávat samy sebe, své schopnosti a to, co je baví, pro co hoří. Stejně tak to poznávají i u ostatních členů skupiny, včetně dospělých. Dospělý, tedy průvodce, hraje nezastupitelnou roli nejen v provádění procesem a zajištění jeho smysluplné struktury, ale také je sám zdrojem inspirace a nadšení. Toto může být velmi silným prvkem v celém procesu vzdělávání a fungování kolektivu, pokud průvodce jednotlivé prvky sám skutečně využívá ve svém osobním životě. Podobně to ale funguje i v oblasti vzájemné inspirace a respektu. Jestliže průvodce bude otevřen tomu, že nejen on je takovýmto zdrojem pro děti, ale že i děti jsou zdrojem inspirace a nových věcí pro něho samotného, budou v něm mít děti příklad i pro zažívání stejného předávání zkušeností vzájemně mezi sebou. Jako konkrétní příklad bychom mohli uvést zkušenost, kdy děti při společném brainstormingu dostaly nápady, které průvodce při jeho vlastní přípravě a tvorbě sítě na téma nenapadly. Byl z nich nadšen a sdílel s nimi svůj plán o zařazení jejich nápadů do své sítě.

OrgPad je digitální nástroj, což u některých lidí vzbuzuje určitou nelibost. Jako společnost přeci usilujeme o to, aby děti netrávily před obrazovkami tolik času a byly v kontaktu s reálným světem, ačkoliv i virtuální prostor je realitou. V nedigitálním prostředí však pokus o vytvoření podobného systému zcela selhal a neměl potenciál k takové práci, která umožňuje vidět způsob uvažování jedince. Jeden chlapec z druhého trojročí prohlásil, že OrgPad je jeho nejoblíbenější hra. Právě to, aby se stírala kdysi vytvořená hranice mezi hrou a učením, je něčím, o co v Hůrce usilujeme. Je třeba ale upřesnit, že OrgPad je jen jednou z možností, kterou si děti mohou zvolit jako nositele své individuální práce. Mnohé děti pracují se dřevem, vznikají modely z papíru a lepenky, rozšroubovávají se staré telefony a spotřebiče, probíhají experimenty, natáčejí se videa apod.

Nástroj, který posloužil k nalezení metody, se stal nakonec její nedílnou součástí. Vlastní zkušenost pedagoga se sledováním myšlenkových procesů a jejich vizualizací jej vedla k uvědomění, jak je důležité věnovat pozornost těmto procesům, a to i u dětí. Původní plán použít OrgPad pouze jako náhradu za nástěnku byl pouze bodem, který předurčil formování celého nového systému. Pedagoga to nakonec i vedlo ke generalizaci toho, co ve výuce sám nejvíce potřebuje.

Autor: Mgr. Barbora Jeřábková
Konzultant: Mgr. Daniela Vodová
V Kutné Hoře dne 15. 12. 2020